

331.

Na osnovu člana 88 tačke 2 Ustava Republike Crne Gore donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O SJEMENSKOM MATERIJALU POLJOPRIVREDNOG BILJA

("Sl. list RCG", br. 28/06 od 03.05.2006 i "Sl. list Crne Gore", br. 73/10 od 10.12.2010, 40/11 od 08.08.2011, 61/11 od 23.12.2011)

Prolašavam Zakon o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja, koji je donijela Skupština Crne Gore, na četvrtoj sjednici prvog redovnog zasijedanja u 2006. godini, dana 18. aprila 2006. godine.

Broj: 01-635/2

Podgorica, 20. aprila 2006. godine

Predsjednik Crne Gore,
Filip Vujanović, s.r.

ZAKON

O SJEMENSKOM MATERIJALU POLJOPRIVREDNOG BILJA

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi i način proizvodnje, dorade, stručne kontrole, kvalitet, stavljanje u promet, naknadna kontrola i uvoz sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja: žita, industrijskog, krmnog, povrtarskog, ljekovitog, aromatičnog i začinskog bilja, cvijeća, kao i micelije jestivih i ljekovitih gljiva (u daljem tekstu: sjemenski materijal), priznavanje sorti, upis sorti u Registar sorti poljoprivrednog bilja i druga pitanja od značaja za proizvodnju i promet sjemenskog materijala.

Na proizvodnju, stavljanje u promet, uvoz i priznavanje sorti genetički modifikovanog sjemenskog materijala primjenjuju se i odredbe zakona kojima se uređuju genetički modifikovani organizmi.

Član 2

Odredbe ovog zakona ne odnose se na:

- 1) proizvodnju i promet genetički modifikovanog sjemenskog materijala;
- 2) uzorke sjemenskog materijala koje privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik, koji se bavi poslovima ispitivanja i oplemenjivanja poljoprivrednog bilja, umnožava, prima ili šalje drugom pravnom licu u cilju naučnih istraživanja i izvođenja eksperimenata u količinama koje služe za ogledne svrhe ili za banke biljnih gena;
- 3) sjemenski materijal šumskog bilja.

NAPOMENA IZDAVAČA:

Član 2. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja ("Sl. list Crne Gore", br. 61/11) glasi:

"Član 2

Ovaj zakon ne odnosi se na sjemenski materijal šumskog bilja.

Dosadašnja tačka 3 postaje tačka 1."

IZDAVAČ: Član 2 nije prečišćen jer donosilac izmjene nije naveo da se član 2. izmjene zakona odnosi na član 2 osnovnog teksta zakona.

Član 3

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) sjemenski materijal su generativni ili vegetativni djelovi biljaka (sjeme, krtole, lukovice, češnjevi, rizomi, rasad, micelije i sl.) koji se koriste za umnožavanje i ponovnu proizvodnju poljoprivrednog bilja;
- 2) sorta je skup biljaka unutar jedinstvene botaničke klasifikacije najniže poznate kategorije, koja je definisana izražavanjem osobina koje su karakteristične za određeni genotip ili kombinacije genotipova i razlikuje se od drugog skupa biljaka bar po jednoj od karakterističnih osobina i koji predstavlja jedinicu u odnosu na mogućnost sorte za razmnožavanje bez promjena;
- 3) kategorija sjemenskog materijala je određeni stepen kvaliteta sjemenskog materijala poljoprivrednog bilja;
- 4) oplemenjivač sorte je privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je stvorilo ili otkrilo novu sortu;
- 5) održavalac sorte je oplemenjivač ili proizvođač sjemenskog materijala koji održava sortu po propisanim metodama i garantuje da ona tokom održavanja ostaje uniformna i stabilna;
- 6) uzorak sjemena je najmanja propisana količina sjemena, prepoznatljiva po homogenosti i koja reprezentuje partiju iz koje je uzeta;
- 7) partija sjemena je određena količina sjemena porijeklom sa iste parcele i iste godine proizvodnje čija masa ne prelazi najveću dozvoljenu količinu, homogena je, fizički se može identifikovati i označena je jedinstvenim brojem;

Član 4

U promet se može stavljati sjemenski materijal kojem je utvrđena kategorija u postupku priznavanja proizvodnje sjemenskog materijala.

Kategorije sjemenskog materijala za pojedine vrste poljoprivrednog bilja propisuje organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo).

U nedostatku kategorija sortnog sjemena iz stava 1 ovog člana, organ uprave nadležan za poslove iz oblasti sjemenskog materijala (u daljem tekstu: organ uprave) može da odobri proizvodnju u tekućoj godini i niže kategorije sjemenskog materijala iz domaće proizvodnje.

Način pakovanja i označavanja pojedinih kategorija sjemenskog materijala propisuje Ministarstvo.

II. PROIZVODNJA SJEMENSKOG MATERIJALA

roizvodnjom sjemenskog materijala može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik (u daljem tekstu: proizvođač), koji je upisan u Registar proizvođača sjemenskog materijala (u daljem tekstu: Registar proizvođača).

Proizvodnjom sjemenskog materijala može se baviti i fizičko lice, na osnovu zaključenog ugovora o saradnji sa proizvođačem, a sjemenski materijal proizveden u toj saradnji smatra se proizvodnjom proizvođača.

Lice iz stava 2 ovog člana dužno je da organu uprave dostavi primjerak ugovora o saradnji sa proizvođačem, radi sprovođenja stručne kontrole proizvodnje sjemenskog materijala.

Metode, specifične uslove i način proizvodnje i prometa sjemenskog materijala pojedinih biljnih vrsta ili grupa biljnih vrsta propisuje Ministarstvo.

Član 6

Organ uprave utvrđuje ispunjenost uslova za upis u Registar proizvođača i vodi Registar proizvođača, kao i evidenciju lica iz člana 5 stav 2 ovog zakona.

Podaci iz Registra proizvođača su javni.

Sadržinu i način vođenja Registra proizvođača propisuje Ministarstvo.

Član 7

Upis proizvođača u Registar proizvođača izvršiće se, ako ima:

- 1) zemljište potrebno za proizvodnju sjemenskog materijala;
- 2) u radnom odnosu lice koje je odgovorno za proizvodnju sjemenskog materijala (u daljem tekstu: odgovorno lice), sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer: ratarski, povrtarski, opšti ili drugi smjer biljne proizvodnje).

Upis u Registar proizvođača vrši se na osnovu zahtjeva koji sadrži podatke o:

- 1) proizvođaču (naziv, sjedište, adresa, jedinstveni matični broj, poreski broj i šifra djelatnosti);
- 2) odgovornom licu (ime i prezime, adresa, jedinstveni matični broj i školska sprema);
- 3) vrsti, sorti i kategoriji sjemenskog materijala.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana dostavlja se sledeća dokumentacija:

- 1) dokaz o pravu raspolaganja, odnosno korišćenja poljoprivrednog zemljišta za sjemensku proizvodnju (izvod iz posjedovnog lista ili ugovor o zakupu);
- 2) dokaz o zaposlenju i stručnoj spremi odgovornog lica;
- 3) okvirni plan proizvodnje (podaci o obradi, njezi usjeva, zaštiti zemljišta i očuvanju bioloških i hemijskih svojstava zemljišta i obimu proizvodnje;
- 4) potvrda o registraciji u CRPS-a.

Ako proizvođač obavlja djelatnost na više različitih mjesta, uz zahtjev dostavlja dokumentaciju iz stava 3 tač. 1, 3 i 4 ovog člana za svako mjesto proizvodnje.

Proizvođač je dužan da svaku promjenu uslova za obavljanje djelatnosti prijavi organu uprave, u roku od 15 dana od dana nastale promjene.

Član 8

Proizvođač se briše iz Registra proizvođača, ako prestane da obavlja djelatnost ili prestane da ispunjava uslove iz člana 7 stav 1 ovog zakona.

Dokumentaciju na osnovu koje se vrši upis proizvođača u Registar proizvođača, organ uprave je dužan da čuva u originalu, najmanje tri godine od dana brisanja proizvođača iz Registra proizvođača.

Član 9

Proizvođač je dužan da vodi knjigu evidencije o proizvodnji sjemenskog materijala.

Knjiga evidencije iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

- 1) broj rješenja o upisu u Registar proizvođača;
- 2) ime odgovornog lica;
- 3) raspored sjemenskog usjeva, odnosno objekta sa jasno označenim dijelom gdje se proizvodi sjemenski materijal, vrstu, odnosno sortu i godinu proizvodnje sjemenskog materijala sa kojim se zasniva proizvodnja;
- 4) ukupnu količinu sjemenskog materijala za zasnivanje proizvodnje;
- 5) podatke o načinu proizvodnje;

- 6) vrstu i datum izvođenja radova;
  - 6a) ime i prezime, jedinstveni matični broj i adresu lica iz člana 5 stav 2 ovog zakona;
  - 7) količine ukupno primljenog, proizvedenog, prodatog i uništenog sjemenskog materijala.
- Obrazac knjige evidencije propisuje Ministarstvo.

Član 10

Proizvođač može proizvoditi sjemenski materijal sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Proizvođač je dužan da od vlasnika sorte obezbijedi saglasnost za umnožavanje sjemenskog materijala zaštićene sorte u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita biljnih sorti.

Član 11

Proizvođač je dužan da:

- 1) ima plan proizvodnje kojim će definisati kritične tačke za pojedine vrste poljoprivrednog bilja, koje bi mogle uticati na kvalitet, zdravstveno stanje i prinos sjemenskog materijala i metode za praćenje i kontrolu kritičnih tačaka;
- 2) sprovodi mjere radi sprječavanja pojave, odnosno širenja štetnih organizama; vrši pregled u skladu sa metodama radi stalnog praćenja i kontrole kritičnih tačaka; uzima i dostavlja uzorke ovlaštenoj laboratoriji radi praćenja kvaliteta proizvodnje; vodi zapisnike o praćenju i kontroli kritičnih tačaka, kao i sprovedenim mjerama za obezbjeđivanje usklađenosti sjemenskog materijala sa propisanim standardima;
- 3) odmah obavijesti organ uprave, odnosno fitosanitarnog inspektora o pojavi ili sumnji na pojavu štetnih organizama na mjestu proizvodnje;
- 4) obezbijediti mogućnost praćenja i raspoznavanja svake partije sjemenskog materijala u svim fazama proizvodnje i dorade, skladištenja i nabavci sjemenskog materijala;
- 5) vodi evidenciju i čuva dokumentaciju o održavanju, odnosno priznavanju ili nabavci sjemenskog materijala koji se upotrebljava za razmnožavanje ili ponovnu proizvodnju sjemenskog materijala;
- 6) sprovodi mjere određene stručnom kontrolom;
- 7) izvršava i druge poslove utvrđene zakonom.

Dokumentaciju iz stava 1 tačka 5 ovog člana proizvođač je dužan da čuva najmanje jednu godinu za jednogodišnje usjeve, odnosno tri godine za višegodišnje zasade.

Član 12

Proizvođač može, za potrebe stranog naručioca, da od uvezenog sjemenskog materijala proizvodi, doraduje i ispituje sjemenski materijal sorti koje nijesu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Sjemenski materijal iz stava 1 ovog člana može se proizvoditi, doradivati i ispitivati po prethodno pribavljenoj saglasnosti organa uprave, na osnovu ugovora sa stranim naručiocem prema kojem strani naručilac preuzima cjelokupnu količinu proizvedenog naturalnog ili doradenog sjemenskog materijala.

Proizvodnja sjemenskog materijala iz stava 1 ovog člana podliježe zdravstvenom pregledu.

Sjemenski materijal iz stava 1 ovog člana nije dozvoljeno stavlјati u promet na teritoriji Crne Gore.

Proizvodnja sjemenskog materijala za račun domaćeg naručioca može se obavljati u drugoj državi i na osnovu ugovora domaćeg naručioca i stranog proizvođača, pod uslovima i primjenom metoda u skladu sa posebnim propisima kojima se uređuje proizvodnja sjemenskog materijala pojedinih biljnih vrsta, uz saglasnost organa uprave".

Sjemenski materijal iz stava 5 ovog člana, za koji postupak sertifikacije nije završen, a požnjeven je u drugoj državi, označava se etiketom i mora da ga prati obavezna dokumentacija u skladu sa zakonom.

Uslove za proizvodnju sjemenskog materijala iz stava 5 ovog člana, sadržaj i izgled etikete i dokumentaciju iz stava 6 ovog člana propisuje Ministarstvo.

III. STRUČNA KONTROLA NAD PROIZVODNJOM SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 13

Proizvodnja sjemenskog materijala podliježe obaveznoj stručnoj kontroli. Stručnom kontrolom nad proizvodnjom sjemenskog materijala utvrđuje se: porijeklo upotrijebljenog sjemena, vrsta, sorta i kategorija, autentičnost i čistoća vrste i sorte, prostorna izolacija, zdravstveno stanje usjeva, prisustvo korova, opšte stanje i razvoj usjeva, predusjev, primjena agrotehničkih mjera i očekivani prinos naturalnog sjemena.

Član 14

Član 14

Stručnu kontrolu proizvodnje sjemenskog materijala vrši organ uprave. Organ uprave može za vršenje stručne kontrole ovlastiti pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme (u daljem tekstu: ovlašćeno pravno lice). Ovlašćenom pravnom licu ne mogu se povjeriti poslovi kontrole nad sopstvenom proizvodnjom sjemenskog materijala. Uslove u pogledu kadra i opreme koje treba da ispunjava ovlašćeno pravno lice propisuje Ministarstvo. Ispunjenost uslova iz stava 4 ovog člana utvrđuje i ovlašćenje za vršenje stručne kontrole izdaje organ uprave. Ovlašćeno pravno lice izvještava organ uprave o obavljenoj stručnoj kontroli nakon završene stručne kontrole svake kulture. Način i metode obavljanja stručne kontrole sjemenskog materijala, sadržinu i rokove za dostavljanje izvještaja o izvršenoj stručnoj kontroli propisuje Ministarstvo. Organ uprave može za vršenje dijela stručne kontrole ovlastiti i registrovanog proizvođača (u daljem tekstu: stručna kontrola pod nadzorom) ako ispunjava propisane uslove u pogledu kadra i opreme. Uslove u pogledu kadra i opreme registrovanog proizvođača, način i metode za obavljanje stručne kontrole pod nadzorom propisuje Ministarstvo.

Član 15

Proizvođač je dužan da podnese prijavu o planu proizvodnje organu uprave, do 15. septembra tekuće za narednu godinu.

Proizvođač može podnijeti prijavu iz stava 1 ovog člana, ako je:

- 1) upisan u Registar proizvođača;
- 2) ako je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja;
- 3) ako je proizvođač pribavio saglasnost iz člana 10 stav 2 ovog zakona.

Član 16

Proizvođač je dužan da organu uprave podnese prijavu za vršenje stručne kontrole proizvodnje sjemenskog materijala.

Obrazac, sadržinu i rokove za podnošenje prijave za vršenje stručne kontrole iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 17

Stručna kontrola i/ili stručna kontrola pod nadzorom odnosi se na:

- 1) kontrolu sjemenskog usjeva, zemljišta, objekata za proizvodnju, skladišnog prostora i pripremu sjemenskog materijala za promet;
- 2) pregled dokumentacije, zapisnika i knjige evidencije;
- 3) ispitivanje uzoraka u cilju potvrđivanja kvaliteta i zdravstvenog stanja bilja;
- 4) kontrolu kvaliteta sjemenskog materijala prije stavljanja u promet i sl.

Član 18

Za sjemenski materijal za koji nije propisana kategorija može se izdati sertifikat o priznavanju usjeva, ako ispunjava minimalne uslove za kvalitet i zdravstveno stanje.

Član 19

Na osnovu izvještaja o izvršenoj stručnoj kontroli, organ uprave izdaje sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva (u daljem tekstu: sertifikat).

Evidenciju o izdatim sertifikatima iz stava 1 ovog člana vodi organ uprave.

Obrazac i sadržinu sertifikata, kao i način vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Troškove stručne kontrole i izdavanja sertifikata snosi proizvođač.

Ukoliko stručnu kontrolu vrši organ uprave, naknade ostvarene po osnovu stručne kontrole prihod su budžeta Crne Gore, a ukoliko stručnu kontrolu, odnosno stručnu kontrolu pod nadzorom vrše ovlašćena pravna lica, naknade su prihod tih ovlašćenih lica.

Visinu naknade iz stava 5 ovog člana za stručnu kontrolu koju vrši organ uprave propisuje Ministarstvo, vodeći računa da ne premašuje stvarne troškove pruženih usluga, a visina naknade za stručnu kontrolu koju vrši ovlašćeno pravno lice uređuje se ugovorom između registrovanog proizvođača i ovlašćenog pravnog lica.

IV. DORADA SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 20

Dorada sjemenskog materijala obuhvata postupak sušenja, čišćenja, kalibriranja, piliranja, tretiranja zaštitnim sredstvima, pakovanje, plombiranje, etiketiranje i druge slične postupke.

Član 21

Sjemenski materijal može da se stavlja u promet ako je doraden.

Naturalno, odnosno nedoradeno sjeme koje se doraduje mora da ima sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva.

Naturalno sjeme, odnosno nedoradeno sjeme iz uvoza koje se doraduje mora da ima fitosertifikat, sertifikat o sortnosti sjemena (OECD) ili odgovarajuća dokumenta o sortnosti i sertifikat o kvalitetu sjemenskog materijala (ISTA) ili odgovarajuća dokumenta o kvalitetu, izdata od nadležnog organa zemlje izvoznice.

Član 22

Doradom sjemenskog materijala može da se bavi privredno društvo i preduzetnik (u daljem tekstu: dorađivač), ako je upisan u Registar dorađivača sjemenskog materijala (u daljem tekstu: Registar dorađivača).

Član 23

Upis dorađivača u Registar dorađivača izvršiće se, ako ima:

- 1) skladišni prostor za odvojen smještaj i čuvanje naturalnog (nedoradenog) odnosno doradenog sjemenskog materijala pojedinih vrsta, sorti i kategorija, koji obezbjeđuje

- očuvanje njihovog kvaliteta i zdravstvenog stanja i prostor za smještaj otpada koji je nastao doradom sjemenskog materijala;
- 2) uređaje i opremu za dosušivanje, prečišćavanje, selektiranje, pakovanje, zatvaranje ambalaže i plombiranje, a u zavisnosti od vrste sjemenskog materijala koji se doraduje;
  - 3) u radnom odnosu lice koje je odgovorno za doradu sjemenskog materijala (u daljem tekstu: odgovorno lice dorađivača), sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer: ratarski, povrtarski, opšti ili drugi smjer biljne proizvodnje).

Upis u Registar dorađivača vrši se na osnovu zahtjeva koji sadrži podatke o:

- 1) dorađivaču (naziv, sjedište, adresa, jedinstveni matični broj, poreski broj i šifra djelatnosti);
- 2) odgovornom licu (ime i prezime, adresa, jedinstveni matični broj i školska sprema);
- 3) vrsti, sorti i kategoriji sjemenskog materijala.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana dostavlja se sljedeća dokumentacija:

- 1) dokaz o pravu raspolaganja, odnosno korišćenja skladišnog prostora za smještaj i čuvanje sjemenskog materijala (izvod iz posjedovnog lista, odnosno ugovor o zakupu);
- 2) dokaz o zaposlenju i stručnoj spremi odgovornog lica;
- 3) potvrdu o registraciji u CRPS-a.

Ako dorađivač obavlja djelatnost na više različitih mjesta, uz zahtjev dostavlja dokumentaciju iz stava 3 tač. 1, 2 i 3.

Dorađivač je dužan da svaku promjenu uslova za obavljanje djelatnosti prijavi organu uprave, u roku od 15 dana od dana nastale promjene.

Član 24

Dorađivač se briše iz registra dorađivača, ako prestane da obavlja djelatnost ili prestane da ispunjava uslove iz člana 23 stav 1 ovog zakona.

Ispunjenost uslova iz člana 23 stav 1 ovog zakona utvrđuje organ uprave.

Po žalbi na rješenje o ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana, kao i na druge pojedinačne upravne akte koje, u skladu sa ovim zakonom, donosi organ uprave, odlučuje Ministarstvo. U rješenju o upisu dorađivača u Registar dorađivača moraju biti navedene vrste i kategorije sjemenskog materijala koje dorađivač ima pravo da doraduje.

Dokumentaciju na osnovu koje se vrši upis dorađivača u Registar dorađivača, organ uprave je dužan da čuva, u originalu, najmanje tri godine od dana brisanja dorađivača iz Registra dorađivača.

Registar dorađivača vodi organ uprave.

Podaci iz Registra dorađivača su javni.

Sadržinu, oblik i način vođenja Registra dorađivača propisuje Ministarstvo.

Član 25

Ako je sjemenski materijal određene biljne vrste i sorte dorađivalo više dorađivača, smatra se da je sjemenski materijal doradio dorađivač kome je izdata deklaracija u skladu sa članom 38 ovog zakona.

Član 26

Dorađivač može u postupku dorade pripremati mješavine različitih sorti ili vrsta poljoprivrednog bilja u određenim procentima pojedinih komponenti sjemenskog materijala i mora ispunjavati uslove u pogledu opreme i tehnološkog postupka za pripremu mješavina.

Svaka od komponenti u mješavini iz stava 1 ovog člana mora ispunjavati propisane uslove kvaliteta za tu vrstu sjemenskog materijala i mora biti pojedinačno sertifikovana.

Uslove u pogledu sastava i pripreme mješavine sjemenskog materijala stavljanje u promet, način pakovanja, označavanja i vođenje evidencije mješavina, propisuje Ministarstvo.
Evidenciju mješavina iz stava 3 ovog člana vodi organ uprave.

Član 26a

Mješavine sjemenskog materijala mogu se staviti u promet na osnovu odobrenja organa uprave, ako komponente mješavine, prije miješanja, ispunjavaju uslove za stavljanje u promet.
Zahtjev za izdavanje odobrenja iz stava 1 ovog člana dorađivač podnosi organu uprave.
Zahtjev iz stava 2 ovog člana sadrži podatke o nazivu i sastavu mješavine (u procentima u odnosu na masu različitih komponenti) i namjeni mješavine, a ukoliko dorađivač posjeduje naučne dokaze o djelotvornosti mješavine u sprječavanju širenja određenih štetnih organizama, uz zahtjev prilaže i te dokaze.

Obrazac i sadržaj zahtjeva iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 27

Dorađivač je dužan da vodi knjigu evidencije i čuva dokumentaciju o količini preuzetog naturalnog i dorađenog sjemenskog materijala najmanje šest godina.

Knjiga evidencije iz stava 1 ovog člana sadrži, naročito:

- 1) broj rješenja o upisu u Registar dorađivača;
- 2) ime odgovornog lica;
- 3) raspored prostora u objektu sa jasno označenim dijelovima gdje se nalazi nedorađeni i dorađeni sjemenski materijal, sa naznakom za vrstu, odnosno sortu sjemenskog materijala;
- 4) ukupnu količinu dorađenog sjemenskog materijala;
- 5) podatke o načinu dorade;
- 6) datum izvođenja dorade.

Obrazac knjige evidencije iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 28

Dorađivač je dužan da uništi otpad nastao doradom sjemena sitnosjemenih mahunarki, kao i otpad koji ima sjeme parazitnih biljaka, korova i sjeme zaraženo štetnim organizmima, u prisustvu fitosanitarnog inspektora.

Otpad nastao doradom sjemenskog materijala drugih biljnih vrsta može da se koristi za ishranu ljudi, životinja ili za industrijsku preradu, ako je njegov kvalitet u skladu sa propisima kojima se uređuju standardi kvaliteta u toj oblasti.

Ministarstvo propisuje način uništavanja otpada iz stava 1 ovog člana.

Član 29

Tokom žetve, odnosno berbe, prevoza i čuvanja do dorade naturalno sjeme mora biti međusobno odvojeno i obilježeno.

Naturalno sjeme koje se prevozi od njive do mjesta skladištenja, odnosno čuvanja ili dorade mora da prati dokumentacija o proizvođaču, katastarskoj parceli, vrsti, sorti i kategoriji naturalnog sjemena.

Dorađivač je dužan da, u roku od pet dana od dana prijema obranog, izvađenog i požnjevenog sjemenskog materijala, za svaki sjemenski usjev, prijavi organu uprave preuzetu količinu naturalnog sjemena.

Način prijave obranog, izvađenog i požnjevenog sjemenskog materijala propisuje Ministarstvo.

V. KVALITET SJEMENSKOG MATERIJALA

Kvalitet sjemenskog materijala, u smislu ovog zakona, je čistoća, vlaga, klijavost, zdravstveno stanje, kalibraža i čistoća vrste i sorte.

Član 31

Kvalitet sjemenskog materijala mora se utvrditi za svaku partiju sjemena, prije stavljanja u promet.

Dozvoljenu količinu sjemena u partiji za pojedine vrste sjemenskog materijala i njihove mješavine propisuje Ministarstvo.

Član 32

Sjemenski materijal u pogledu kvaliteta mora da ispunjava propisane norme kvaliteta.

Ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta sjemenskog materijala vrši se prije stavljanja u promet.

Za kvalitet sjemenskog materijala u prometu odgovoran je dorađivač, odnosno uvoznik.

Kvalitet sjemenskog materijala za pojedine vrste poljoprivrednog bilja propisuje Ministarstvo.

Član 33

Ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta sjemenskog materijala vrši laboratorija koju ovlasti organ uprave (u daljem tekstu: Ovlašćena laboratorija) i koja ispunjava uslove u pogledu kadra, prostora i opreme.

Dorađivač podnosi prijavu za ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta, odnosno uzimanje uzoraka sjemenskog materijala Ovlašćenoj laboratoriji.

Uz prijavu iz stava 2 ovog člana dorađivač prilaže sertifikat o priznavanju sjemenskog usjeva.

Bliže uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 34

Ovlašćena laboratorija uzima uzorak sjemenskog materijala radi utvrđivanja kvaliteta.

Poslove uzimanja uzoraka sjemenskog materijala iz stava 1 ovog člana može da obavlja i privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako ima zaposleno lice koje je završilo specijalističke studije, odnosno poljoprivredni fakultet (smjer ratarski, povrtarski opšti ili smjer zaštite bilja), sa najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

Ispunjenost uslova utvrđuje i evidenciju lica koja uzimaju uzorke iz stava 2 ovog člana vodi organ uprave.

Količinu sjemenskog materijala koja se uzima kao uzorak i način označavanja uzorka propisuje Ministarstvo.

Obrazac prijave za ispitivanje i utvrđivanje kvaliteta sjemenskog materijala, odnosno uzimanja uzoraka propisuje Ministarstvo.

Član 35

O izvršenom ispitivanju kvaliteta sjemenskog materijala ovlašćena laboratorija izdaje izvještaj o ispitivanju kvaliteta.

Ovlašćena laboratorija dužna je da čuva ispitane uzorke sjemenskog materijala godinu dana od dana izdavanja izvještaja o ispitivanju kvaliteta, a dokumentaciju o ispitivanju sjemenskog materijala najmanje šest godina od dana izdavanja izvještaja iz stava 1 ovog člana.

Ovlašćena laboratorija dužna je da čuva ispitane uzorke krtola, lukovica i češnjeva mjesec dana od dana izdavanja izvještaja o ispitivanju njihovog kvaliteta, a dokumentaciju o ispitivanju, šest godina od dana izdavanja izvještaja iz stava 1 ovog člana.

Metode uzorkovanja i ispitivanja kvaliteta sjemenskog materijala, obrazac izvještaja o ispitivanju kvaliteta sjemena, kao i način čuvanja uzoraka krtola, lukovica i češnjeva propisuje Ministarstvo.

Član 36

Dorađivač, odnosno uvoznik odgovoran je za štetu krajnjem korisniku, ako sjemenski materijal ne ispunjava uslove u pogledu deklarisanje vrste, sorte i kvaliteta sjemenskog materijala.

VI PAKOVANJE, DEKLARISANJE I ETIKETIRANJE

Član 37

Sjemenski materijal u prometu mora odgovarati deklarisanju vrsti i sorti, propisanim normama kvaliteta, mora biti originalno pakovan i imati deklaraciju uz otpremnicu i etiketu (deklaracija na ambalaži).

Sjemenski materijal u prometu mora da odgovara kvalitetu označenom u deklaraciji i na etiketi. Sjemenski materijal u partijama mora biti u originalnom pakovanju i označen na propisani način koji obezbjeđuje izvornost pakovanja i očuvanja njegovog kvaliteta.

Ako je sjemenski materijal organskog porijekla ili je genetički modifikovan mora biti označen u skladu sa propisima kojima se uređuje organska proizvodnja ili genetički modifikovani organizmi, a ako je tretiran hemikalijama ili fitofarmaceutskim preparatima, upotrijebljena sredstva, odnosno preparati moraju biti naznačeni na deklaraciji.

U zavisnosti od vrste i kategorije sjemenskog materijala deklaracija i etiketa mora biti jedinstvena prema sadržaju, veličini, boji i mora imati serijski broj.

Sjemenski materijal pakovan u sitna pakovanja ne prati deklaracija uz otpremnicu, a etiketa na ambalaži mora ispunjavati uslove iz stava 5 ovog člana.

Količinu sjemenskog materijala za sitna pakovanja iz stava 6 ovog člana, kao i način pakovanja i označavanja mješavina i pojedinih biljnih vrsta propisuje Ministarstvo.

Član 38

Zahtjev za izdavanje deklaracije, odnosno etikete dorađivač sjemenskog materijala podnosi ovlašćenom pravnom licu.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana prilaže se laboratorijski izvještaj o izvršenom ispitivanju kvaliteta sjemenskog materijala.

Uvezeni sjemenski materijal deklariraju zemlja izvoznica, a odgovoran je uvoznik sjemenskog materijala.

Etiketu za sitna pakovanja sjemenskog materijala izdaje dorađivač, odnosno uvoznik.

Pakovanje i etiketiranje sjemenskog materijala vrši dorađivač u mjestu dorade, uz prisustvo predstavnika ovlaštenog pravnog lica.

Evidenciju o izdatim deklaracijama, odnosno etiketama vodi ovlašćeno pravno lice.

Obrazac deklaracije i etikete, njihovu sadržinu, način izdavanja i vođenja evidencije propisuje Ministarstvo.

Deklaracija i etiketa uvezenog sjemenskog materijala mora biti prevedena na crnogorski jezik, a za prevod je odgovoran uvoznik.

Član 39

Zabranjeno je stavljanje u promet sjemenski materijal kojem je rok važenja na deklaraciji i etiketi istekao, odnosno prije nego se produži važenje deklaracije.

Sjemenski materijal iz stava 1 ovog člana može da se stavi u promet ako se u postupku ispitivanja utvrdi da odgovara propisanom kvalitetu.

Način pakovanja, etiketiranja i deklariranja sjemenskog materijala, zahtjev za produženje važenja deklaracije, kao i postupak i period produženja važenja deklaracije propisuje Ministarstvo.

Član 40

Zabranjeno je prepakivanje sjemenskog materijala u originalnom pakovanju iz domaće proizvodnje i uvoza.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, dorađivač, odnosno uvoznik može da vrši prepakivanje sjemenskog materijala, uz saglasnost organa uprave.

Zahtjev za prepakivanje sjemenskog materijala dorađivač, odnosno uvoznik podnosi organu uprave.

Uz zahtjev iz stava 3 ovog člana dorađivač, odnosno uvoznik prilaže deklaraciju, odnosno sertifikat o sortnosti sjemena (OECD) ili odgovarajuća dokumenta o sortnosti, sertifikat o kvalitetu sjemena (ISTA) ili odgovarajuća dokumenta o kvalitetu i fitosertifikat izdat od nadležnog organa zemlje izvoznice.

VII PROMET SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 41

Prometom sjemenskog materijala može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako je upisan u Registar za promet sjemenskog materijala na veliko ili u Registar za promet sjemenskog materijala na malo.

Prometom sjemenskog materijala na veliko može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako za poslove prometa ima u stalnom radnom odnosu lice sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (smjer - ratarski, povrtarski, opšti ili smjer biljne proizvodnje), odnosno specijalističke studije odgovarajućeg smjera i objekat za skladištenje, odnosno prodaju sjemenskog materijala.

Prometom sjemenskog materijala na malo može se baviti privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, ako u svakom prodajnom objektu ima zaposleno lice sa završenim IV stepenom srednje poljoprivredne škole.

Izuzetno od st. 2 i 3 ovog člana, privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, koji prodaje sjemenski materijal u sitnim pakovanjima, ne mora imati zaposleno lice iz stava 3 ovog člana.

Ispunjenost uslova iz st. 2 i 3 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Upis u Registar za promet sjemenskog materijala na veliko, odnosno u Registar za promet sjemenskog materijala na malo vrši se na osnovu zahtjeva.

Registar za promet sjemenskog materijala na veliko, odnosno Registar za promet sjemenskog materijala na malo vodi organ uprave.

Podaci iz Registra za promet sjemenskog materijala na veliko, odnosno Registra za promet sjemenskog materijala na malo su javni.

Sadržaj, oblik i način vođenja Registra za promet sjemenskog materijala na veliko i Registra za promet sjemenskog materijala na malo, kao i sadržaj zahtjeva za upis u registre, sa potrebnom dokumentacijom, propisuje Ministarstvo.

Član 42

U promet može da se stavi sjemenski materijal sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Član 43

Sjemenski materijal u prometu mora da se skladišti i čuva na način i pod uslovima koji obezbjeđuje očuvanje njegovog kvaliteta.

Promet sjemenskog materijala može se obavljati samo u prodajnom objektu.

Uslove koje mora da ispunjava prodajni objekat i skladište i način i uslove skladištenja sjemenskog materijala utvrđuje Ministarstvo.

Član 44

Na promet sjemenskog materijala namijenjenog za organsku proizvodnju, pored uslova utvrđenih ovim zakonom, primjenjuju se i uslovi utvrđeni propisima kojima je uređena organska proizvodnja.

VIII UVOZ SJEMENSKOG MATERIJALA

Član 45

Uvozom sjemenskog materijala može da se bavi privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik (u daljem tekstu: uvoznik), ako ima u vlasništvu ili po osnovu ugovora o zakupu koristi registrovano carinsko skladište i upisan je u Registar uvoznika.

Uvoznik može da uvozi sjemenski materijal sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivednog bilja i koje ima fitosertifikat izdat od nadležnog organa zemlje izvoznice.

Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Upis u Registar uvoznika vrši se na osnovu zahtjeva.

Registar uvoznika vodi organ uprave.

Podaci iz Registra uvoznika su javni.

Sadržaj, oblik i način vođenja Registra uvoznika i sadržaj zahtjeva propisuje Ministarstvo.

Član 46

Sjemenski materijal može da se uvozi samo u originalnom pakovanju.

Naturalno sjeme može se uvoziti, ako je sortno i ako je proizvedeno za račun domaćeg naručioca. Pakovanje, deklarisanje i etiketiranje doradenog naturalnog sjemena vrši se u skladu sa članom 38 ovog zakona.

O uvezenim količinama sjemenskog materijala i sjemenskih mješavina uvoznik je dužan da vodi evidenciju.

Sadržaj, oblik i način vođenja evidencije iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 47

Uvezeni sjemenski materijal, uz otpremnicu, mora da ima fitosertifikat, sertifikat o sortnosti sjemenskog materijala (OECD) ili odgovarajuća dokumenta o sortnosti, sertifikat o kvalitetu sjemenskog materijala (ISTA) ili odgovarajuća dokumenta o kvalitetu, izdata od nadležnog organa zemlje izvoznice.

Uvezeni sjemenski materijal mora da ima deklaraciju izdatu od nadležnog organa zemlje izvoznice, a pri stavljanju u promet na teritoriji Crne Gore obilježava se u skladu sa članom 38 ovog zakona.

Sjemenski materijal biljnih vrsta koje nijesu obuhvaćene sistemom OECD sertifikacije, kao i uvoz sjemenskog materijala iz zemalja koje nijesu članice OECD, mora da prati dokument o sortnosti izdat od nadležnog organa zemlje izvoznice.

Kvalitet sjemenskog materijala iz stava 3 ovog člana mora biti ispitan u skladu sa ovim zakonom.

Član 48

Sjemenski materijal može se uvoziti samo od proizvođača koji su registrovani i pod kontrolom nadležnog organa zemlje izvoznice.

Sjemenski materijal koji se uvozi podliježe obaveznoj kontroli sortnosti i kvaliteta koju vrši fitosanitarni inspektor, na graničnom prelazu.

Uvoznik je dužan da uzorak uvezenog sjemenskog materijala dostavi naučno-istraživačkoj ustanovi koja vrši ispitivanje upotrebne i proizvodne vrijednosti sorte, radi ispitivanja i čuvanja u referentnoj kolekciji.

IX. PRIZNAVANJE SORTI POLJOPRIVREDNOG BILJA I UPIS U REGISTAR SORTI POLJOPRIVREDNOG BILJA

1. Priznavanje sorti poljoprivrednog bilja

Član 49

Priznavanje sorti poljoprivrednog bilja, u smislu ovog zakona, je priznavanje sorte (u daljem tekstu: priznavanje sorte), ako je ona rezultat hibridizacije ili selekcije, odnosno ako se biološki razlikuje od druge priznate sorte, a koja je u procesu priznavanja poslužila kao standardna sorta.

Član 50

U postupku priznavanja sorte utvrđuje se kvalitet i druge bitne osobine na osnovu kojih se sorta može priznati, a sjemenski materijal te sorte umnožavati i stavljati u promet kao sortni na teritoriji Crne Gore.

Član 51

Sorta se priznaje ako se utvrdi da:

- 1) je različita, uniformna i stabilna (DUS test);
- 2) ima povoljnu proizvodnu i upotrebnu vrijednost (VCU test) kod propisanih vrsta;
- 3) je ime sorte određeno u skladu sa zakonom.

Član 52

Sorta je različita ako se najmanje po jednoj od značajnih osobina jasno razlikuje od bilo koje druge poznate sorte iste vrste.

Sorta je uniformna ukoliko je dovoljno ujednačena u osobinama po kojima se razlikuje od drugih sorti, bez obzira na odstupanja koja se mogu očekivati u toku njenog razmnožavanja.

Sorta je stabilna ako njene bitne osobine ostaju nepromijenjene i poslije više uzastopnih razmnožavanja, kao i poslije svakog pojedinačnog ciklusa razmnožavanja.

Član 53

Proizvodnim i upotrebним osobinama sorti smatraju se:

- 1) prinos;
- 2) kvalitet proizvoda;
- 3) druge osobine koje su od uticaja na povećanje obima proizvodnje ili poboljšanja kvaliteta.

Član 54

Postupak priznavanja sorte pokreće se na osnovu zahtjeva koji podnosi oplemenjivač sorte ili njegov ovlašćeni zastupnik (u daljem tekstu: podnosilac zahtjeva).

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se organu uprave posebno za svaku sortu.

Naziv sorte može biti svaka riječ, kombinacija riječi, kombinacija riječi i brojeva ili kombinacija slova i brojeva, osim ako propisima kojima se uređuje zaštita novih sorti poljoprivrednog i šumskog bilja nije drukčije određeno. Ime sorte mora omogućiti razlikovanje sorte od bilo koje druge poznate sorte iste ili srodne vrste. Ime sorte ne smije navoditi na pogrešan zaključak naročito u pogledu porijekla i osobina sorte.

Obrazac i sadržinu zahtjeva iz stava 1 ovog člana, kao i kriterijume za određivanje naziva sorte propisuje Ministarstvo.

Član 55

Na zahtjev organa uprave podnosilac zahtjeva dužan je da uz zahtjev dostavi na uvid dokumentaciju o radu na stvaranju sorte.

Podaci i dokumentacija koji se odnose na porijeklo izvornog materijala i na opis procesa stvaranja sorte su službena tajna.

Član 56

Organ uprave je dužan da obavijesti podnosioca zahtjeva da će sorta biti ispitivana i da od njega zatraži potrebnu količinu sjemenskog materijala radi ispitivanja.

Na osnovu obavještenja iz stava 1 ovog člana podnosilac zahtjeva je dužan da blagovremeno dostavi organu uprave sjemenski materijal u količini i na način koji propiše Ministarstvo. Ako podnosilac zahtjeva ne ispuni uslove iz stava 2 ovog člana zahtjev će se odbaciti.

Član 57

Različitost, uniformnost i stabilnost sorte, kao i upotrebna i proizvodna vrijednost sorte utvrđuje se ispitivanjima na oglednom polju i u laboratoriji.

Za sve biljne vrste ili grupu biljnih vrsta, mjesto, metode i vrijeme trajanja ispitivanja propisuje Ministarstvo.

Troškove ispitivanja iz stava 1 ovog člana snosi podnosilac zahtjeva.

Član 58

Ispitivanje sorte na oglednom polju i u laboratoriji vrši se pod šifrovanim oznakama koje predstavljaju službenu tajnu. Šifre se otvaraju i zatvaraju svake godine i o dobijenim rezultatima organ uprave obavještava podnosioca zahtjeva.

Član 59

Ispitivanja u postupku priznavanja sorte u cilju utvrđivanja proizvodne i upotrebne vrijednosti sorte vrši se istovremeno sa jednom ili više sorti standarda.

Sorta standard može biti samo sorta koja je upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja i koja po svojim biološkim i proizvodnim osobinama ima najveću vrijednost za namjenu za koju se vrši ispitivanje.

Ako se za pojedinu vrstu poljoprivrednog bilja, tip unutar vrste poljoprivrednog bilja ili za određenu namjenu ne može odrediti sorta standard iz stava 2 ovog člana, sorta se ispituje bez sorte standarda jednu godinu.

Član 60

Ispitivanje sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji vrši pravno ili fizičko lice koje ima potrebno zemljište, opremu i stručna lica za vršenje ispitivanja (u daljem tekstu: izvođač oglada).

Ugovor sa izvođačem oglada za ispitivanje sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji zaključuje organ uprave, u skladu sa zakonom.

Ispunjenost uslova iz stava 1 ovog člana utvrđuje organ uprave.

Organ uprave će priznati rezultate ispitivanja DUS testova koji su urađeni u zemlji članici UPOV-a.

Izvođač oglada koji je zaključio ugovor o ispitivanju sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji dužan je da dostavi organu uprave rezultate ispitivanja izvršenih prema propisanoj metodi i obavezama iz ugovora.

Uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Član 61

Obradu rezultata ispitivanja iz člana 60 stav 6 ovog zakona vrši organ uprave.

Obrada rezultata iz stava 1 ovog člana vrši se po metodi koju propisuje Ministarstvo.

Konačni rezultati ispitivanja dostavljaju se stručnoj komisiji, radi ocjene proizvodne i upotrebne vrijednosti sorte, kao i njene različitosti, uniformnosti i stabilnosti, a godišnji rezultat dostavlja se podnosiocu zahtjeva.
Stručnu komisiju iz stava 3 ovog člana obrazuje organ uprave.

Član 62

Za sorte povrća koje su poslije prve godine ispitivanja na oglednom polju pokazale bolje proizvodne i upotrebne vrijednosti od sorte standard, podnosilac zahtjeva može podnijeti organu uprave zahtjev za privremeno priznavanje sorte.
Zahtjev za privremeno priznavanje sorte povrća razmatra stručna komisija iz člana 61 stav 3 ovog zakona.
Na osnovu predloga stručne komisije iz stava 2 ovog člana, organ uprave donosi rješenje o privremenom priznavanju sorte povrća u trajanju od godinu dana.
Za vrijeme trajanja privremenog priznavanja sorte nastavlja se ispitivanje sorte u skladu sa ovim zakonom.

Član 63

Na osnovu rezultata ispitivanja sorte na oglednom polju, odnosno u laboratoriji, a na predlog stručne komisije iz člana 61 stav 3 ovog zakona, organ uprave donosi rješenje o priznavanju sorte ili o odbijanju zahtjeva.

2. Upis u Registar sorti poljoprivrednog bilja

Član 64

Na osnovu rješenja o priznavanju sorte, odnosno o privremenom priznavanju sorte organ uprave vrši upis sorte u Registar sorti poljoprivrednog bilja osim ukrasnog, aromatičnog i ljekovitog za koje nije obavezan upis.
Registar sorti poljoprivrednog bilja vodi organ uprave.
Za vrijeme za koje je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja sjeme sorte može se stavljati u promet.
Sadržinu i način vođenja Registra sorti poljoprivrednog bilja bliže propisuje Ministarstvo.

Član 65

Registar sorti poljoprivrednog bilja sadrži podatke naročito o:

- 1) novostvorenim domaćim sortama;
- 2) stranim sortama priznatim od nadležnog organa strane države;
- 3) domaćim i odomaćenim sortama;
- 4) sortama koje su privremeno priznate.

Sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja podliježe obaveznom ispitivanju upotrebne i proizvodne vrijednosti (VCU TEST) prema propisanim metodama radi stavljanja na Listu preporučenih sorti.

Ispitivanje sorte iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa članom 57 stav 2 ovog zakona.

Član 66

U Registar sorti poljoprivrednog bilja mogu se upisati odomaćene sorte koje ne ispunjavaju sve uslove propisane ovim zakonom za upis u Registar sorti poljoprivrednog bilja i one se posebno obilježavaju.

Uzorcima sjemenskog materijala domaćih i odomaćenih sorti koje su upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja čuvaju se u referentnoj kolekciji biljnih gena u skladu sa propisima koji uređuju biljne genetske resurse.

Organ uprave upisuje sorte iz stava 1 ovog člana u Registar sorti poljoprivrednog bilja na osnovu opšte poznatih podataka o proizvodnoj i upotrebnoj vrijednosti sorte.

Strana sorta upisuje se u Registar sorti poljoprivrednog bilja, ako je priznata od nadležnog organa strane države, ako ima dokaz o vlasniku, održavaocu, odnosno ovlašćenom zastupniku i o rezultatima DUS testa.

Uzorak sorte koja je upisana u Registar poljoprivrednog bilja ili je njen upis u toku čuva se kao standardni uzorak u referentnoj kolekciji.

Upis strane sorte u Registar sorti poljoprivrednog bilja vrši se na osnovu zahtjeva korisnika strane sorte.

Obrazac i sadržinu zahtjeva iz stava 4 ovog člana i dokumentaciju koja se prilaže uz zahtjev propisuje Ministarstvo.

Član 67

Organ uprave donosi rješenje o brisanju sorti iz Registra sorti poljoprivrednog bilja, ako:

- 1) je isteklo 15 godina od dana upisa sorte u Registar sorti poljoprivrednog bilja;
- 2) to zatraži podnosilac zahtjeva;
- 3) održavalac sorte ne obezbjeđuje održavanje sorte na način koji garantuje očuvanje sortnosti, uniformnosti i stabilnosti;
- 4) vlasnik sorte ili njegov ovlašćeni zastupnik ne obezbijedi uzorak sjemena sorte potreban za provjeru sortnosti, uniformnosti i stabilnosti i čuvanje standardnog uzorka ili njegove obnove.

Sorta koja je brisana iz Registra sorti poljoprivrednog bilja može se staviti u promet najduže tri godine od dana brisanja iz Registra sorti poljoprivrednog bilja.

Član 68

Organ uprave utvrđuje spisak upisanih, odnosno brisanih sorti iz Registra sorti poljoprivrednog bilja, kao i Listu preporučenih sorti.

Lista preporučenih sorti poljoprivrednog bilja objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Član 69

Za priznavanje i upis u Registar sorti poljoprivrednog bilja plaća se naknada.

Naknadu iz stava 1 ovog člana plaća podnosilac zahtjeva.

Visinu naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuje Vlada Crne Gore.

Naknada iz stava 1 ovog člana prihod je budžeta Crne Gore.

Član 70

Član 70

Uzorak sorte koja je upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja ili je njen upis u toku čuva se kao standardni uzorak.

3. Održavanje sorte

Član 71

Održavalac sorte dužan je da održava sortu po propisanim metodama sve dok je sorta upisana u Registar sorti poljoprivrednog bilja.

Održavalac sorte dužan je da, na zahtjev organa uprave, dostavi uzorak sjemenskog materijala sorte u roku od 15 dana, radi:

- 1) provjere da li se sorta održava na način kojim se ne mijenjaju sortnost, uniformnost i stabilnost;
- 2) čuvanja standardnog uzorka i njegove obnove.

Metode održavanja sorte propisuje Ministarstvo.

Član 72

Kontrola održavanja sorte obuhvata provjeru održavanja sortnosti, uniformnosti i stabilnosti sorte. Kontrolu održavanja sorte vrši ovlašćeno pravno lice.

Ako organ uprave, na osnovu rezultata kontrole održavanja sorte iz st. 1 i 2 ovog člana, utvrdi da održavalac sorte nije održao sortu na način koji garantuje očuvanje sortnosti, stabilnosti i uniformnosti oduzima mu pravo održavanja sorte, a ako je jedini održavalac, sorta se briše iz Registra sorti poljoprivrednog bilja.

Kontrola održavanja sorte vrši se po metodama koje propisuje Ministarstvo.

Član 73

Troškove kontrole održavanja sorte snosi održavalac sorte od koga je uzet uzorak.

X. KONTROLNA ISPITIVANJA SJEMENA

Član 74

Kontrolnom ispitivanju sjemena podliježe sjeme koje se proizvodi, doručuje i stavlja u promet, pri čemu se kao kontrolni uzorak koristi standardni uzorak sjemenskog materijala.

Kontrolnim ispitivanjem sjemena se provjerava sortnost (originalnost), genetička čistoća, zdravstveno stanje i ispunjavanje ostalih zahtjeva u pogledu kvaliteta sjemena poljoprivrednog bilja.

Član 75

Postkontrolna ispitivanja sjemena obavlja ovlašćeno pravno lice.

Član 76

Ministarstvo propisuje metode uzimanja uzoraka sjemena, procenat uzoraka koji se uzima svake godine za kontrolno ispitivanje sjemena, kao i način vršenja kontrolnog ispitivanja sjemena.

Član 77

Troškove kontrolnog ispitivanja sjemena snosi Ministarstvo.

U slučaju da uzorak sjemena ne odgovara propisanom, odnosno deklarisanom kvalitetu, troškove kontrolnog ispitivanja snosi lice od koga je uzet uzorak sjemena.

XI. INSPEKCIJSKI NADZOR

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ uprave preko fitosanitarnog inspektora, u skladu sa zakonom.

1. Ovlašćenja inspektora

Član 79

Fitosanitarni inspektor vrši inspeksijski nadzor naročito u odnosu na:

- 1) ispunjenost uslova za upis u propisane registre;
- 2) vođenje evidencije o proizvodnji sjemenskog materijala;
- 3) priznavanje sorti poljoprivrednog bilja;
- 4) sorte upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja i ostvarivanje prava korišćenja zaštićenih sorti.

2. Upravne mjere i radnje

Član 80

Pored upravnih mjera i radnji propisanih zakonom kojim se uređuje inspekcijskom nadzor, fitosanitarni inspektor, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, preduzima i sljedeće upravne mjere i radnje:

- 1) zabrani proizvodnju sjemenskog materijala, ako nije upisan ili je brisan iz Registra proizvođača;
- 2) zabrani proizvodnju sjemenskog materijala, ako nije podnešena prijava za vršenje stručne kontrole u skladu sa članom 15 ovog zakona;
- 3) zabrani proizvodnju, korišćenje i promet sjemenskog materijala sorti koje nisu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja, odnosno koje su brisane iz Registra sorti poljoprivrednog bilja;
- 4) zabrani proizvodnju, korišćenje i stavljanje u promet sjemenskog materijala suprotno odredbama ovog zakona;
- 5) zabrani promet sjemenskog materijala van prodajnog objekta;
- 6) oduzme i uništi sjemenski materijal koji se proizvodi, koristi i stavlja u promet suprotno odredbama ovog zakona.

XII KAZNE NE ODREDBE

Član 81

Novčanom kaznom od 700 eura do 25.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) pakuje i označava pojedine kategorije sjemenskog materijala suprotno članu 4 stav 4 ovog zakona;
- 2) se bavi proizvodnjom, prometom i uvozom sjemenskog materijala, a nije upisano u Registar proizvođača, Registar za promet sjemenskim materijalom na veliko i Registar za promet sjemenskog materijala na malo i Registar uvoznika (čl. 5 stav 1, 41 stav 1 i 45 stav 1);
- 3) ne prijavi organu uprave podatke o promjeni uslova za obavljanje djelatnosti u propisanom roku (čl. 7 stav 5 i 23 stav 5);
- 4) proizvodi sjemenski materijal sorti koje nijesu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja (član 10);
- 5) stavi u promet na teritoriju Crne Gore sjemenski materijal koji je proizveo, doradio ili ispitivao za potrebe stranog naručioca (član 12 stav 4);
- 6) obavlja poslove stručne kontrole proizvodnje sjemenskog materijala, a ne ispunjava propisane uslove (član 14 stav 2);
- 7) se bavi doradom sjemenskog materijala, a nije upisano u Registar doradivača (član 22);
- 8) ne čuva ispitane uzorke i dokumentaciju o ispitivanju sjemenskog materijala u rokovima propisanim članom 35 st. 2 i 3 ovog zakona;
- 9) stavlja u promet sjemenski materijal koji ne odgovara kvalitetu označenom u deklaraciji i na etiketi (član 37 stav 2);
- 10) stavi u promet sjemenski materijal kojem je rok važenja iz deklaracije i etikete istekao, odnosno prije nego se produži važenje deklaracije (član 39 stav 1);
- 11) stavi u promet sjemenski materijal sorti koje nijesu upisane u Registar sorti poljoprivrednog bilja kao i nesortno sjeme iz člana 4 ovog zakona (član 42);
- 12) uvozi sjemenski materijal koje nije u originalnom pakovanju (član 46 stav 1);
- 13) uvozi naturalno sjeme koje nije sortno i nije proizvedeno za račun domaćeg naručioca (član 46 stav 2);
- 14) uvozi sjemenski materijal suprotno čl. 47 i 48 ovog zakona;

15) stavi u promet sorte sjemenskog materijala nakon isteka roka od tri godine od dana brisanja iz Registra sorti poljoprivrednog bilja (član 67 stav 2);

16) poslove kontrole održavanja sorte ne vrši u skladu sa članom 72 ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura do 3.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 8.000 eura.

Za prekršaje iz stava 1 ovog člana, pored novčane kazne, može se izreći i zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti.

Član 82

Novčanom kaznom od 600 eura do 22.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) ne vrši stručnu kontrolu proizvodnje predosnovnog i ostalih kategorija sjemenskog materijala na propisan način i po propisanim metodama (član 14);
- 2) stavlja u promet sjemenski materijal koji nije doraden (član 21 stav 1);
- 3) ne uništi otpad nastao doradom sjemena sitnosjemenih mahunarki, kao i otpad koji ima sjeme parazitnih biljaka, korova i sjeme zaraženo štetnim organizmima uz prisustvo fitosanitarnog inspektora (član 28 stav 1);
- 4) postupi suprotno članu 31 ovog zakona;
- 5) ne vodi evidenciju o izdatim deklaracijama i etiketama (član 38 stav 5);
- 6) prepakuje i razmjerava sjemenski materijal iz domaće proizvodnje i iz uvoza koji je u originalnom pakovanju, odnosno bez dozvole organa uprave (član 40 st.1 i 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 50 eura do 2.500 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 200 eura do 7.000 eura.

Član 83

Novčanom kaznom od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne podnese organu uprave prijavu o planu proizvodnje u roku propisanom u članu 15 stav 1 ovog zakona;
- 2) ne podnese prijavu za vršenje stručne kontrole organu uprave utvrđenu članom 16 stav 2 ovog zakona;
- 3) ne priprema mješavine različitih sorti ili vrsta poljoprivrednog bilja u određenim procentima pojedinih komponenti i komponente ne zadovoljavaju uslove kvaliteta za tu vrstu sjemenskog materijala (član 26 st.1 i 2);
- 4) ne vodi knjigu evidencije o količini preuzetog naturalnog sjemena i doradenog sjemenskog materijala i ne čuva dokumentaciju najmanje šest godina (član 27 stav 1);
- 5) nije tokom žetve, odnosno berbe, prevoza i čuvanja, naturalno sjeme međusobno odvojeno i obilježeno do dorade (član 29 stav 1);
- 6) ne prijavi organu uprave u roku od pet dana od dana prijema obranog, izvađenog i požnjevenog sjemenskog materijala, za svaki sjemenski usjev, preuzetu količinu naturalnog sjemena (član 29 stav 3);
- 7) sjemenski materijal u prometu ne skladišti i čuva na način i pod uslovima koji obezbjeđuju očuvanje njegovog kvaliteta (član 43 st.1 i 3);
- 8) vrši promet sjemenskog materijala van prodajnog objekta (član 43 stav 2);
- 9) ne vodi evidenciju o uvezenim količinama sjemenskog materijala i sjemenskih mješavina (član 46 stav 4);
- 10) ne dostavi uzorak uvezenog sjemenskog materijala naučno-istraživačkoj ustanovi (član 48 stav 3).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 30 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 150 eura do 6.000 eura.

Član 83a

Za prekršaj iz člana 83 stav 1 ovog zakona izreći će se novčana kazna prekršajnim nalogom u iznosu od 200 eura za fizičko lice i odgovorno lice u pravnom licu.

Za prekršaj iz člana 83 stav 1 ovog zakona izreći će se novčana kazna prekršajnim nalogom u iznosu od 2.000 eura za pravno lice.

Za prekršaj iz člana 83 stav 1 ovog zakona izreći će se novčana kazna prekršajnim nalogom u iznosu od 400 eura za preduzetnika.

Član 84

Novčanom kaznom od 100 eura do 3.000 eura kazniće se za prekršaj fizičko lice, ako se bavi proizvodnjom sjemenskog materijala, a nije zaključilo ugovor sa proizvođačem sjemenskog materijala (član 7 stav 2).

XIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 85

Privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik, koji se bave proizvodnjom, prometom i uvozom sjemenskog materijala dužni su poslovanje uskladiti sa ovim zakonom, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 86

Propisi na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa na osnovu ovlašćenja iz ovog zakona primjenjivaće se propisi doneseni na osnovu Zakona o sjemenu i sadnom materijalu ("Službeni list RCG", br. 39/92 i 59/92) i Zakona o priznavanju sorti poljoprivrednog i šumskog bilja ("Službeni list SRJ", br. 12/98 i 37/02), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 86a

Propisi za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 87

Danom stupanja na snagu ovog zakona neće se primjenjivati odredbe Zakona o priznavanju sorti poljoprivrednog i šumskog bilja ("Službeni list SRJ", br. 12/98 i 37/02), koje se odnose na priznavanje sorti sjemena poljoprivrednog bilja i prestaju da važe odredbe Zakona o sjemenu i sadnom materijalu ("Službeni list RCG", broj 39/92) koje se odnose na sjeme poljoprivrednog bilja.

Član 88

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".